

Jongeren lopen niet weg met koningshuis

Rapport I&O Research

Opinieonderzoek naar de steun voor het koningshuis

Colofon

Uitgave

I&O Research
Piet Heinkade 55
1019 GM Amsterdam

Rapportnummer

2022/073

Datum

april 2023

Auteurs

Peter Kanne
Asher van der Schelde

Copyright

Het overnemen uit deze publicatie is toegestaan, mits de bron duidelijk wordt vermeld.

Inhoudsopgave

Jongeren lopen niet weg met koningshuis	4
1.1 Helft Nederlanders steunt monarchie, kwart wil republiek	4
1.2 Jongeren hebben minder met monarchie	5
1.3 Omtzigt for president?	5
1.4 Twee derde tevreden met uitvoering koningschap	6
1.5 Verbindende ambassadeurs met gebrekkige antenne	7
1.6 Maxima hoogst gewaardeerd	11
2 Onderzoeksverantwoording	12

Jongeren lopen niet weg met koningshuis

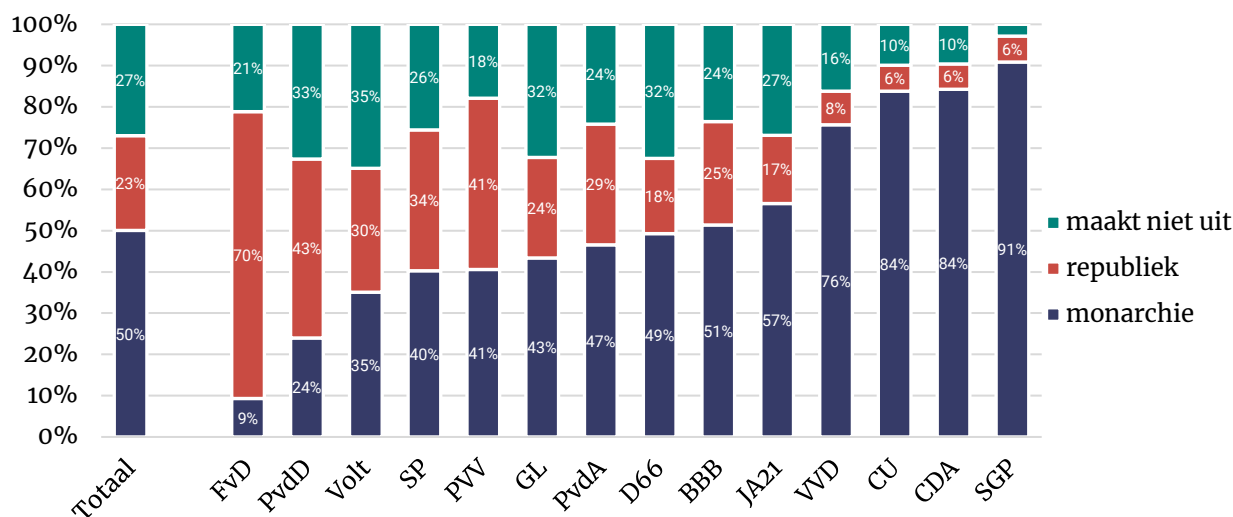
1.1 Helft Nederlanders steunt monarchie, kwart wil republiek

Op de vraag “Wat is volgens u het beste voor ons land: dat Nederland een monarchie blijft of dat Nederland een republiek wordt?” antwoordt de helft van alle inwoners (18+) “Nederland moet een monarchie blijven”, bijna een kwart (23%) “Nederland moet een republiek worden” en maar liefst 27 procent zegt het niets uit te maken. Het is de eerste keer dat I&O Research dit onderzoekt. In de jaren zestig, negentig van de vorige eeuw en aan het begin deze eeuw stelde (TNS) Nipo deze vraag regelmatig en lag de steun voor de monarchie tussen de 80 en 90 procent.

De verschillen naar politieke voorkeur zijn groot: kiezers van SGP, CDA, ChristenUnie en VVD zijn meestal voorstander van het koningshuis, kiezers van nieuwere partijen (FvD, PvdD, Volt, SP, PVV, GroenLinks) zijn dat veel minder vaak.

Figuur 1a. Monarchie of republiek? (Naar politieke voorkeur)

Nederland is een monarchie, met Willem-Alexander als koning en Maxima als koningin. Wat is volgens u het beste voor ons land: dat Nederland een monarchie blijft of dat Nederland een republiek wordt? (Bij een republiek zou het land een gekozen president krijgen, zoals bijvoorbeeld in Frankrijk en Duitsland het geval is). (n= 2.197) ¹

Bron: I&O Research, april 2023

¹ Indicatieve cijfers voor FvD, SGP en CU (tussen 30 en 40 waarnemingen)

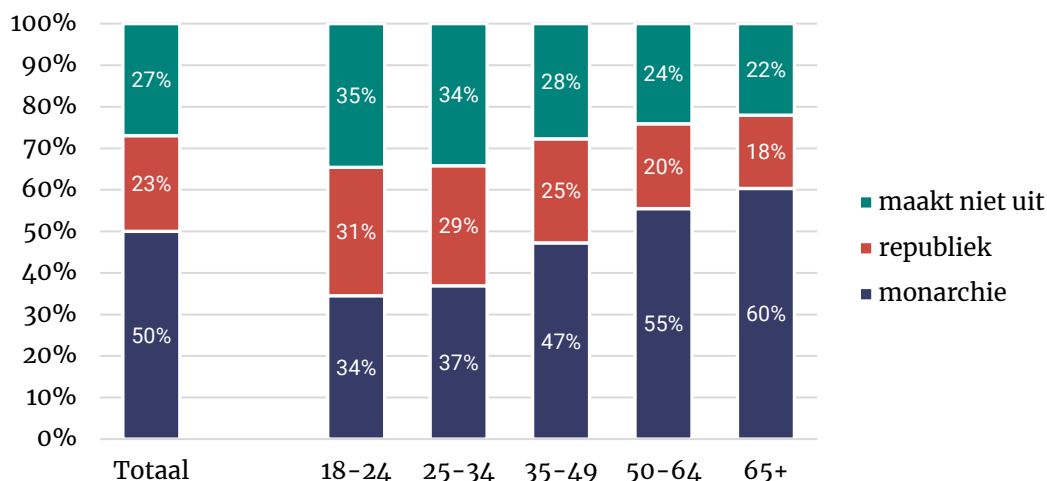
1.2 Jongeren hebben minder met monarchie

Het zijn niet alleen de kiezers van de 'oude partijen' die de monarchie willen behouden, het zijn ook overwegend de ouderen: van de 65-plussers wil 60 procent de monarchie behouden en geeft slechts 18 procent de voorkeur aan een republiek.

Jongeren hebben duidelijk minder met de monarchie. Van de 18-24-jarigen heeft maar iets meer (34%) een voorkeur voor de monarchie (34%) als voor de republiek (31%). Een vergelijkbaar deel (35%) maakt het niet uit.

Figuur 1b. Monarchie of republiek? (Naar leeftijd)

Nederland is een monarchie, met Willem-Alexander als koning en Maxima als koningin. Wat is volgens u het beste voor ons land: dat Nederland een monarchie blijft of dat Nederland een republiek wordt? (Bij een republiek zou het land een gekozen president krijgen, zoals bijvoorbeeld in Frankrijk en Duitsland het geval is).

Bron: I&O Research, april 2023

1.3 Omtzigt for president?

Degenen die de voorkeur geven aan een republiek vroegen we: wie zou wat u betreft een goede president voor Nederland zijn? Bijna 500 respondenten kregen deze vraag en men geeft een waaier aan antwoorden, waarbij actieve en voormalig politici worden genoemd, maar ook BN'ers als Claudia de Breij of Arjen Lubach.

Het vaakst wordt Pieter Omtzigt² genoemd: 15 keer, gevolgd door Mark Rutte (7x), Geert Wilders (7x), Job Cohen (4x) en Johan Remkes (4x). Mark Rutte is de enige naam die vaker in negatieve

² Omtzigt 5x, 'Omtzigt' 10x

zin (9x) wordt genoteerd ('Rutte in ieder geval niet. Het moet iemand zijn die verbindend is') dan positief (7x).

1.4 Twee derde tevreden met uitvoering koningschap

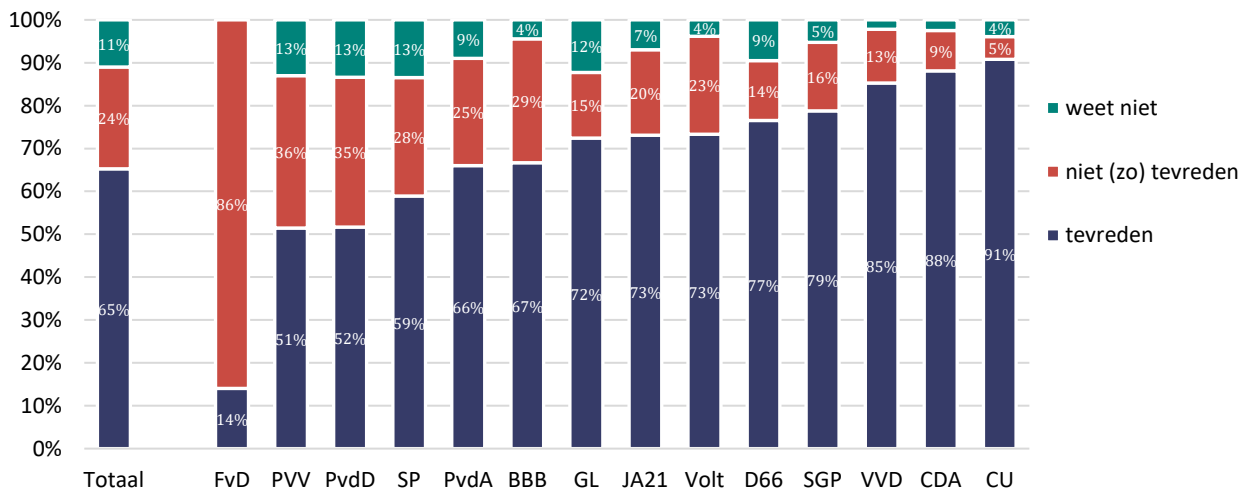
Maar liefst twee derde van de Nederlanders is tevreden met de manier waarop de koning en koningin het koningschap uitvoeren (65%), een kwart niet, 11 procent weet het niet. Het al dan niet steunen van het instituut monarchie is dus niet hetzelfde als de waardering voor de uitvoering: van degenen die voorstander zijn van de monarchie is 91 procent tevreden en 6 procent niet; van de 'republikeinen' is 26 procent tevreden en 65 procent niet.

Ook hier zien we dat kiezers van SGP, CDA, ChristenUnie en VVD het meest positief oordelen, maar kiezersgroepen die weinig op hebben met het instituut monarchie oordelen (met uitzondering van FvD) niet (erg) negatief.

Ook naar leeftijd of opleidingsniveau zijn de verschillen in waardering niet erg groot.

Figuur 2. Tevredenheid met uitvoering koningschap

Hoe tevreden of ontevreden bent u met hoe Willem-Alexander en Maxima het koningschap uitvoeren? (Naar politieke voorkeur)

Bron: I&O Research, april 2023

Relatie vertrouwen in overheid en oranjegevoel

Overigens is er ook een relatie met vertrouwen in de overheid: van degenen met (enig of veel) vertrouwen in de overheid steunt 60 procent de monarchie en is 79 procent tevreden met de uitvoering ervan (14 procent niet). Van degenen zonder vertrouwen in de overheid (of weinig vertrouwen) steunt 46 procent de monarchie en is 59 procent tevreden met de uitvoering (30 procent niet).

1.5 Verbindende ambassadeurs met gebrekkige antenne

Twee derde is dus tevreden met de manier waarop Willem-Alexander en Maxima het koningschap uitvoeren, maar een klein deel is maar 'zeer tevreden' (19%, 46% is 'tamelijk tevreden').

Dit gematigd enthousiasme is terug te zien in de open toelichtingen. Mensen die tevreden zijn noemen de koning en koningin vaak 'verbindend' en soms 'ambassadeurs' van Nederland, die ook voor het bedrijfsleven (internationaal) goed werk leveren. Vaak voegen mensen toe dat ze weinig daadwerkelijke macht hebben, waardoor het geen 'kwaad' kan en de voordelen prevaleren. Dit citaat vat het goed samen: *"Ze nemen een mooie verbindende rol in in de Nederlandse samenleving. De kosten zijn verwaarloosbaar. De bestuurlijke macht is beperkt."*

Degenen die tevreden zijn zien (ook) dat er wel eens iets misgaat (Griekenland, jacht op Kroondomein, uitspraak over Ajax), maar nemen dat op de koop toe ("Mensen maken soms fouten"). En het wordt gezien als 'geen makkelijke job' met de nodige nadelen (beveiliging, etc.). Bovendien denkt men met een republiek geen beter alternatief te hebben.

Degenen die ontevreden zijn zeggen vaak dat het koningshuis te ver afstaat van de mensen en dat het te veel geld kost. Dit wordt geïllustreerd met de vakantie naar Griekenland in Corona-tijd (maar liefst 26x genoemd) en de jacht op het Kroondomein (4x genoemd). De uitspraak over Ajax als favoriete voetbalclub (7x genoemd) wordt Willem-Alexander evenmin in dank afgenomen. Er wordt door meerdere deelnemers gezegd dat hij *"geen antenne heeft wat er speelt in de samenleving."*

Waarom tevreden?

"De rust die de Koning en de Koningin uitstralen zeggen veel. Ook de belangstelling en het warme hart wat ze toedragen aan de Nederlander is groot. En de zaken die op de achtergrond spelen. Alleen naar de glitter en de "kosten" kijken is gemakkelijk. Vooral als je je niet wilt verdiepen in wat ze nu als Koningspaar echt doen."

"Ik denk dat zij Nederland goed presenteren in het buitenland en tonen hun betrokkenheid in Nederland zelf. Ik zie ze als verbindende factor."

VVD-kiezer

"Deze mensen doen hun best en hebben ook met problemen te maken (veiligheid) waar ze niet voor gekozen hebben. Mensen maken soms fouten (vakantie in coronatijd)"

D66-kiezer

"Een koningshuis is altijd beter als om de 4 jaar presidentverkiezingen. Je zou er toch niet aan moeten denken dat Mark Rutte al 12 jaar president van Nederland zou zijn... Tevens heeft het koningshuis een

positieve invloed in het buitenland voor het bedrijfsleven. Willem-Alexander en Maxima zijn net mensen. Ook zij hebben een eigen mening en maken wel eens fouten.”

PVV-kiezer

“Het is een lastige job, maar zij zijn een verbindende factor en dat is altijd goed. Ik zou het zelf niet beter kunnen en het lijkt mij geen leuke rol. Zij zetten zich maximaal in.”

CDA-kiezer

“Ik zie op dit moment geen alternatief voor de monarchie/oranje. Geen vertrouwen dat de politiek = 2e kamer, met succes een republiek kan organiseren. Op dit moment is 2de kamer onwerkbaar met zoveel kleine partijen. Kiesdrempel eerst, vervolgens republiek.”

PvdA-kiezer

“Ik vind dat ze het koningschap met verve uitvoeren. Liberaal en sociaal. Ze staan dicht bij het volk en voeren goed en mooi werk uit. De kritiek die tegenwoordig nogal snel geuit wordt, vind ik vervelend. We zijn allemaal mensen en mogen fouten maken. Het Griekenland verhaal hadden ze anders aan mogen pakken met het tonen van echte spijt. Dat zag je nu niet terug, dat is jammer en heeft ze denk ik wel wat stemmen gekost. Ik vind het jammer dat Nederland zo gepolariseerd is sinds corona.”

PvdD-kiezer

“Ik vind dat ons koningspaar het over het algemeen GOED doet. Iedereen laat wel eens een steek vallen. Met de huidige berichtgeving in de media en alles wat zij doen of laten wordt geregistreerd, vastgelegd en breed bekend gemaakt, valt het niet mee om hun taken uit te voeren zonder dat iemand daar commentaar op heeft. Een president gaat ook wel in de fout evengoed...daar zijn voorbeelden genoeg van. Nee...je zult zo'n 'Trump'-figuur aan de macht hebben zeg. Dan heb je het voor elkaar...of niet soms. En zo zijn er nog genoeg andere voorbeelden. Laat ons het gewoon houden bij wat we nu hebben. Er komt waarschijnlijk wel een tijd dat de lui die liever een president willen hun zin krijgen. Als je maar meer en meer mensen van buitenaf in Nederland toelaat en die ook nog mee laat beslissen, dan komt dat vanzelf wel. Ik hoef dat niet meer mee te maken gelukkig.”

JA21-kiezer

“Zeer meelevend met ons Nederlanders. Uitstekende ambassadeurs voor ons koninkrijk in binnen- en buitenland. Zeer duidelijk gezicht naar het buitenland. Met een koningshuis heb je voor heel veel jaren dezelfde positieve uitstraling. Dit gaat nooit gebeuren met een President.”

BBB-kiezer

“Hij doet het redelijk met helaas enkele negatieve uitschieters (vakantie Griekenland tijdens Corona, jagen op kroondomeinen)”

50plus-kiezer

“De koning zijn veel taken afgepakt, waardoor het nu vaak lijkt of hij alleen maar lintjes knipt. Dit brengt het aanzien van de koning in de rest van de wereld in het geding. Juist de koning heeft een uitstekende rol om als neutraal persoon zich in te zetten voor de Nederlandse belangen. De kennis en opleiding die hij en zijn kinderen genieten kan je nergens anders krijgen, dat maakt hun positie zo speciaal.”

SGP-kiezer

Waarom niet tevreden?

“Ik heb niets met het Koningshuis, vind het allemaal erg overtrokken. Maar met een president krijg je bijna hetzelfde effect. Het Koningshuis zit vaak erg in zijn ivoren toren en lijkt af en toe een beetje wereldvreemd (kijk in coronatijd). Dat gereis en al die lintjes doorknippen, wat een flauwekul. Maar ik begrijp ook dat bepaalde handelsmissies echt wel goed zijn voor het bedrijfsleven, dus daar heeft het echt wel effect.”

VVD-kiezer

“Het beeld is nu dat het vooral heel veel belastinggeld kost, wellicht moet er meer aan bod komen dat het ook geld oplevert als ze bv naar het buitenland gaan. Tevens dat ze naar een vakantiehuis gingen in Griekenland terwijl de rest van Nederland op slot ging geeft aan dat hij geen antenne heeft wat er speelt in de samenleving.”

VVD-kiezer

“Ik zie hun functioneren meer als symbolisch, heeft vrijwel geen functie als regeerder en strijkt onnodig veel geld op dat vaak twijfelachtig is of ze daar echt recht op of nodig hebben. Een onnodig dure instelling die in verhouding tot hun waarde niet veel nut heeft.”

PVV-kiezer

“Ze begrijpen het volk niet, ze weten niet hoe het voelt om als een normale Nederlander te leven en dat is te zien aan niet-weloverwogen keuzes zoals op vakantie gaan in het midden van de COVID-19 pandemie.”

CDA-kiezer

“Het koningspaar staat veel te ver van de bevolking af. Neem bijvoorbeeld de vakantie in Griekenland die ze gewoon doorzetten terwijl bekend was dat dit een volkomen verkeerd signaal aan de bevolking zou zijn. Dat ze een paar dagen later terugkeerden naar Nederland, doet daaraan niets af.”

SP-kiezer

“Ze houden te veel vast aan ouderwetse rechten (bv Kroondomein, kunst). Ze denken boven de wet te staan, geen inlevingsvermogen met Nederlandse volk (bv vakantie naar Griekenland tijdens corona).”

PvdA-kiezer

“Ik ben voor de continuïteit die een monarchie brengt. De huidige koning lijkt echter vrij toondoof en doet regelmatig dingen die niet heel handig zijn, zoals bijvoorbeeld zijn vakantie naar Griekenland tijdens corona.”

GroenLinks-kiezer

Als persoon kan ik hem natuurlijk niet. Hij zal best vriendelijk zijn maar qua leiderschap staat hij mijlen weg van Nederland. Zelfs toen we de eerste corona persconferentie hadden kwam zijn naam niet voor.

Mark Rutte heeft het keurig gedaan, maar dit is toch een taak voor de koning. Je spreek toch als koning het volk toe. Dit is beslist niet goed richting het volk.

CU-kiezer

Willem-Alexander is een middelmatig persoon zonder charisma die toevallig het koningschap in z'n schoot geworpen heeft gekregen. Koningen horen in een sprookjesboek en waren vroeger belangrijke leiders. Dat is nu absoluut niet meer het geval, het is puur een in standgehouden romantisch schouwspel voor bejaarden. Hij probeert daar angstvallig een rol in te vervullen maar de wereld is veranderd en zit niet meer op zo'n acteur te wachten.

FvD-kiezer

“Het is sowieso een instituut uit het verleden. Daarnaast gaat er heel veel geld heen en doet de koning zaken die toch best controversieel genoemd mogen worden, huizen in Afrika, vakantie in Griekenland tijdens corona etc.”

Volt-kiezer

“De koning weet niets van wat er echt in de samenleving leeft, hij kan overal op bezoek gaan om te kijken, maar komt toch thuis in zijn paleis waar geld geen rol speelt”

BBB-kiezer

“Zij denken heel erg in hun eigen belang en straatje zien zichzelf erg boven het gewone volk staan en helpen niet de mensen in armoede in nL terwijl ze zelf zwemmen in het geld.”

JA21-kiezer

1.6 Maxima hoogst gewaardeerd

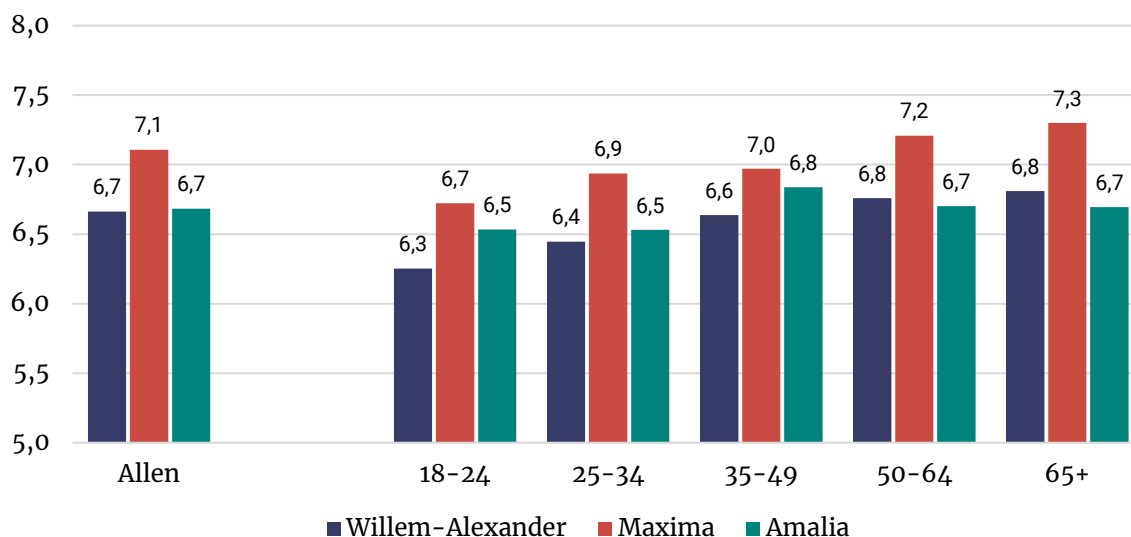
Koning Maxima wordt met een 7,1 het hoogst gewaardeerd van de belangrijkste drie leden van het koningshuis. Bijna de helft geeft haar een 8, 9 of 10. Naarmate men ouder is geeft men een hoger cijfer, de jongsten (18-24 jaar) waarden haar met een 6,7.

Koning Willem-Alexander krijgt een bescheiden 6,7 van z'n onderdanen, ook hier zien we dat de waardering oploopt met de leeftijd. Jongeren geven hem een 6,3.

Ook Prinses Amalia krijgt gemiddeld een 6,7, waarbij opgemerkt dat 30 procent (nog) geen oordeel over haar heeft. Jongeren zijn iets positiever over haar dan over haar vader (6,5 versus 6,3).

Figuur 3. Waardering leden koningshuis

Hoe goed vindt u dat onderstaande leden van het koningshuis hun taak uitvoeren? Kunt u dat uitdrukken met een cijfer van 1 tot 10? Als u het niet weet kunt u dat ook aangeven.

Bron: I&O Research, april 2023

	1-5	6-7	8-10	Weet niet	Totaal	Gemiddeld
	%	%	%	%	%	
Willem-Alexander	19%	33%	35%	13%	100%	6,7
Maxima	15%	23%	49%	13%	100%	7,1
Amalia	16%	22%	31%	30%	100%	6,7

2 Onderzoeksverantwoording

Dit onderzoek vond plaats van vrijdag 14 tot en met maandag 17 april 2023. In totaal werkten 2.197 Nederlanders van 18 jaar of ouder mee aan dit onderzoek.

I&O Research voerde dit onderzoek uit op eigen initiatief. Er is geen opdrachtgever. Het grootste deel van de steekproef (n=1.996) is afkomstig het I&O Research Panel, 201 respondenten deden mee via PanelClix. Dit zijn allen Nederlanders met een niet-westerse migratieachtergrond.

Weging en marges

De onderzoeksresultaten zijn gewogen op geslacht, leeftijd, regio, opleidingsniveau en stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen in maart 2021. De weging is uitgevoerd conform de richtlijnen van de Gouden Standaard. Hiermee is de steekproef representatief voor de kiesgerechtigde Nederlandse inwoners (18+), voor wat betreft deze achtergrondkenmerken. Bij onderzoek is er sprake van een betrouwbaarheidsinterval en onnauwkeurigheidsmarges. In dit onderzoek gaan we uit van een betrouwbaarheid van 95 procent. Bij een steekproef van n=2.000 en een uitkomst van 50 procent is er sprake van een foutmarge van plus of min 2,2 procent.

I&O Research Panel

Het I&O Research Panel is geworven op basis van aselechte personen- en huishoudensteekproeven op traditionele manier (geen zelfaanmelding). Het I&O Research Panel werkt met een spaarprogramma, waarbij deelnemers punten sparen afhankelijk van de lengte en complexiteit van de vragenlijst. Deze punten kunnen later worden ingewisseld voor Bol.com-tegoed of een donatie aan een goed doel.

I&O Research

I&O Research is het grootste onderzoeksbureau voor overheid en non-profit (volgens de MarktOnderzoeksAssociatie, MOA, 2021). Het is onze missie bij te dragen aan beter onderbouwde keuzes van onze klanten, op basis van onderzoek en advies. Wij werken voor overheids- en non-profitorganisaties.

I&O Research heeft vestigingen in Amsterdam en Enschede.

I&O Research is lid van de MarktOnderzoeksAssociatie (MOA), maakt deel uit van de Research Keurmerk Groep en onderschrijft de internationale ICC/ESOMAR-gedragscode voor markt- en sociaalwetenschappelijk onderzoek. I&O Research is ISO 9001-, ISO 20252-, ISO 27001-, ISO 27701- en NEN-5710 gecertificeerd. Het online onderzoekspanel (I&O Research Panel) is ISO 20252-Annex A gecertificeerd. Dit is de norm voor online en offline access panels.

Contactgegevens

I&O Research Enschede

Zuiderval 70

Postbus 563

7500 AN Enschede

053 - 200 52 00

KVK-nummer 08198802

info@ioresearch.nl

www.ioresearch.nl

I&O Research Amsterdam

Piet Heinkade 55

1019 GM Amsterdam

020 - 308 48 00

info@ioresearch.nl

www.ioresearch.nl